

Demenssjukdomar

Demens är ett samlingsnamn på ett flertal sjukdomar i hjärnan som gör det svårt att minnas och tolka sin omgivning. De vanligaste sjukdomarna är Alzheimers, Lewykroppss-, blodkärls-, och pannlobsdemens.

Medicinsk Forskning -
en investering som alla vinner på

Vilka berörs?

- Varje år insjuknar mellan 20 000 - 25 000 personer i en demenssjukdom i Sverige och ungefär lika många med demenssjukdom dör. [1, 2]
- Idag finns det mellan 130 000 - 150 000 personer med demenssjukdom i Sverige. [2, 3]
- Risken att insjukna i en demenssjukdom ökar i takt med att man åldras. Åtta procent av alla de som är över 65 år eller äldre och nästan 50 % av alla som är 90 år eller äldre har en demenssjukdom. [2]
- Antalet personer med demenssjukdom kommer att öka kraftigt efter 2020, när det stora antalet personer som föddes på 1940-talet uppnår hög ålder. Fram till 2050 beräknas förekomsten fördubblas. [2]

Hopp för framtiden

- Forskare vid Linköpings universitet har funnit att cellens skräphanteringssystem kan sprida skadliga klumpar av proteiner mellan nervceller i hjärnan vid Alzheimers sjukdom. Forskarna har genom att blockera skräphanteringssystemet lyckats bromsa spridningen i odlade celler. Upptäckten kan få betydelse för utveckling av ny diagnostik och på sikt även läkemedel som bromsar eller stoppar spridningen. [6]
- Forskare vid Uppsala universitet har utvecklat en antikropp som specifikt attackerar de molekyler i hjärnan som tros orsaka skador på nervcellerna och leder till Alzheimers sjukdom. Antikroppen motverkar faktorer som leder till att nervceller dör hos patienter med sjukdomen i tidigt skede. Detta visar den första stora läkemedelsprövningen mot Alzheimers sjukdom. Resultaten är hoppfulla och nu planeras fortsatta studier där forskarna testar antikroppens effekt på fler patienter. [7]
- Forskare vid Karolinska Institutet har, i samarbete med forskare i Finland*, visat att en hälsosam livsstil kan minska risken att drabbas av minnesstörningar med nästan 30 %. Faktorer som tycks vara viktiga är fysisk aktivitet, hälsosam kost, sociala och mentala aktiviteter. Genom en kombination av livsstilsförändringar kommer personer som ligger i riskzonen förhoppningsvis kunna skjuta fram debuten av demens eller ha den lindriga fasen under längre period. [8]
- Befolkningsstudier på svenska kvinnor visar att de som är i bra fysisk kondition i medelåldern har närmare 90 % lägre risk för att utveckla demens i hög ålder, jämfört med kvinnor med genomsnittlig fysisk kondition. Baserat på denna forskning kommer vårdgivare kunna ge råd som kan mildra eller förebygga demens. [9]

Vad kostar det?

- Samhällskostnaderna för demenssjukdomar i Sverige uppgår till drygt 60 miljarder kronor årligen, varav 80 % faller på kommunerna, 5 % på landstingen och cirka 15 % på anhöriga och andra närstående. [2]
- Samhällskostnaderna för demenssjukdomar i Europa beräknas uppgå totalt till 2,7 biljoner kronor år 2030. Det innebär att kostnaderna kommer att öka med cirka 43 % mellan 2008 och 2030. [4]
- Samhällskostnaderna för demenssjukdomar globalt har ökat från 5,8 till 7,9 biljoner kronor mellan 2010 och 2015, vilket motsvarar en ökning med 35,4 %. [5]

Agneta Ingberg, 74 år

En kväll blev Agneta rädd. Hon hade åkt från kyrkan där hon jobbade som präst, låst kyrkporten och gått upp mot bilen. Sedan var hon plötsligt hemma, utan att hon kunde komma ihåg hur hon hade tagit sig hem. Det var som ett stort hål i minnet som inte gick att återkalla. Då förstod hon att någonting var fel.

Hon uppsökte läkare efter den händelsen och blev sjukskriven för utmattningsdepression år 2000. Då var Agneta 56 år gammal. Diagnosen baserades på att hon under några år fått sämre fotografiskt minne och koncentrationsförmåga, samt att hon inte orkade med långa samtal och för mycket ljud och ljus.

Agneta fortsatte att vara aktiv på fritiden, även om hon råkade ut för svåra situationer med minnesluckor. Tre år efter sjukskrivningen och efter olika läkarutredningar diagnosticerades Agneta med Alzheimers. Agneta fick börja äta bromsmedicin, en medicin som inte botar, men som förbättrar livskvaliteten och kan förlänga tiden för hur länge man kan klara sig själv.

Sedan diagnos har det nu gått 15 år och Agneta har svarat väldigt bra på bromsmedicinen. Redan efter någon månad med bromsmedicin så märkte Agneta skillnad. Hon kände sig lugnare och blev också klarare i huvudet.

Förutom medicineringen så tränar Agneta dagligen minnet genom att läsa, skriva och lösa korsord.

Forska!Sverige är en oberoende stiftelse som verkar för att förbättra villkoren för medicinsk forskning och dess tillämpning. www.forskasverige.se

*Institutet för hälsa och välfärd i Finland, Östra Finlands Universitet, Helsingfors universitet och Uleåborgs universitet

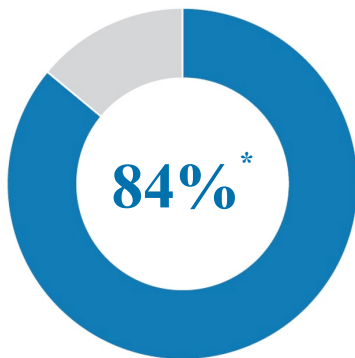

Jag önskar jag hade satsat mer på medicinsk forskning när jag var statsminister

– Ingvar Carlsson, tidigare statsminister & en av Forska!Sveriges grundare

Mer än 8 av 10 svenskar tycker det är viktigt att Sverige är en världsledande nation när det gäller medicinsk forskning

Sifo (2018) 1000 svar
Svarsalternativ: Mycket viktigt, Ganska viktigt, Inte särskilt viktigt, Inte viktigt alls, Tveksam/Vet ej.
*Summan av Mycket viktigt och Ganska viktigt.

- [1] Socialstyrelsen (2017) *Nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demens*
- [2] Socialstyrelsen (2018) *Vård och omsorg vid demenssjukdom*
- [3] Swedish National Study on Aging and Care (2017) *Demensförekomst i Sverige 2001-2013*
- [4] Wimo et al. (2009) *Alzheimer Europe*
- [5] Alzheimer's Disease International (2015) *World Alzheimer Report 2015*
- [6] Sardar Sinha M, et al. (2018) *Acta Neuropathologica*
- [7] Logovinsky V, et al. (2016). *Alzheimers Research Therapy*
- [8] Kivipelto M, et al. (2018) *Lancet Neurology*
- [9] Hörder H, et al. (2018) *Neurology*
- [10] Palmqvist S, et al. (2017) *Nature Communications*
- [11] Lindelöf N, et al. (2017) *PLoS One*
- [12] Hälsoteknikcentrum Halland (2018-11-07) <https://halsoteknikcentrum.hh.se/portfolio/bikearound/>
- [13] Mälardalens högskola (2018-11-07) <https://www.mdh.se/unik-robotkatt-okar-livskvaliteten-hos-personer-med-demens-1.35302>

Forskning förbättrar liv

- För att fler demenspatienter ska kunna bli hjälpta av redan godkända läkemedel är det viktigt att sjukdomen upptäcks tidigt. Forskare vid Lunds universitet har utvecklat avancerad bildteknik som i kombination med andra metoder gör det lättare att ställa en säker diagnos. Deras forskning har lett till att patienter kan påbörja behandling med bromsmediciner vid ett tidigare skede i sjukdomen. [10]
- Forskare vid Umeå Universitet har utvecklat ett hög-intensivt funktionellt träningsprogram för äldre personer, som liknar vardagliga rörelsemoment. Programmet har visat sig vara positivt även för personer med demenssjukdom. Forskningen visar att träningen stärker förmågan att klara så mycket som möjligt själv. Forskarna har tagit fram träningsrekommendationer som spridits i Sverige, såväl som internationellt. [11]
- Högskolan i Halmstad har tagit fram virtuella cykelturer, som hjälpmedel för att uppmuntra personer med demenssjukdom till fysisk och social aktivitet som används nu inom äldreården. Syftet är att hindra sjukdomens utveckling. [12]
- Forskare vid Mälardalens högskola har utvecklat en robot som har en katts utseende och beteende, för att öka välbefinnandet och höja livskvaliteten för personer med demens i ett sent skede av sjukdomen. Robotkatten ökar patienters livskvalitet och minskar utåtagerande symtom. [13]

Tidig diagnos av Alzheimers via blodprov!

”Alzheimers är en hjärnsjukdom som drabbar nervcellerna i hjärnan. Sjukdomen börjar nästan alltid med att man får sämre minne. Efterhand, när sjukdomen fortskrider, drabbas även språket och man får svårt att hitta ord och förstå. Praktiska saker som att till exempel knyta skosnören blir allt svårare. Till slut klarar man sig inte själv”, säger Kaj Blennow, professor i klinisk neurokemi vid Göteborgs universitet.

Idag finns det enbart symptom-lindrande mediciner mot Alzheimers sjukdom. Dessa bromsmediciner har måttlig effekt.

Det finns inte någon specifik behandling mot Alzheimers sjukdom eller andra hjärnsjukdomar som också är kopplade till åldrande. Men med tanke på alla lovande upptäckter och den utveckling som har skett under de senaste åren, menar Kaj att det finns goda möjligheter till bättre läkemedel i framtiden.

Kajs världsberömda forskning bygger på att utveckla testmetoder för att studera Alzheimer och andra hjärnsjukdomar. Under mitten av 90-talet utvecklade Kajs forskarteam tester för att mäta de proteiner i hjärnan som klumpas samman och förändras vid Alzheimers sjukdom. ”För många sjukdomar kan man ta ett enkelt blodprov för att följa sjukdomarna, men för hjärnan har det tidigare inte fungerat riktigt bra. Därför utvecklade vi tester för ryggsätska, där proteiner och andra ämnen från hjärnan utsöndras. Genom att studera vätskan kan

man följa och påvisa vad som sker i hjärnan”, förklarar Kaj. Idag används denna typ av tester internationellt, både praktiskt vid diagnostik och i läkemedelsstudier för att kunna följa effekten av läkemedelsbehandlingar.

På senare år har Kaj tillsammans med andra forskare vid Göteborgs universitet tagit fram nya metoder som kan mäta

hjärnproteiner i blodprov, istället för ryggsätskeprov. Skulle det visa sig att dessa blodtester kan påvisa

de sjukliga förändringarna vid Alzheimer med tillräckligt hög precision så är det ett viktigt framsteg eftersom vårdcentraler kommer kunna ta blodprover för demenssjukdomar i framtiden, vilket innebär att sjukdomen kan upptäckas tidigare hos patienter och de kan då få hjälp snabbare.

Det kommer även att förenkla vården av patienter och man kommer kunna följa sjukdomen och likaså effekten av behandlingen på ett mycket enklare sätt, avslutar Kaj.

